

KARTA ROMANIČKE I PREDROMANIČKE BAŠTINE

ROMANIKA, stilsko razdoblje u zapadnoeur. umjetnosti koje traje otprilike 1000 – 1250. U crkv. je graditeljstvu romanički stil zadržao tlocrtni raspored ranokršč. bazilike. Građevine imaju pretežno oblik lat. križa sa zrakastim kapelama ili trima apsidama; isprva su prekrivene ravnim drvenim stropom, a potom dobivaju kamene polukružne i bačvaste svodove. Srednji brod dijele od nižih bočnih brodova stupovi; kapiteli dobivaju kockaste oblike, a ukrašuju se klesanim biljnim i figuralnim motivima. Lukovi su polukružni, kao i tzv. slijepe arkade, koje ukrašuju vanjske gornje dijelove zidova ispod krovnoga vijenca. Uz pročelje je zvonik, u većem broju primjera odijeljen od crkve. Opća je značajka romaničke arhitekture masivnost zidova, jednostavna i logična konstrukcija te bogata horizontalna raščlanjenost građevnoga volumena.

U romaničkome se kiparstvu pojavljuje jak osjećaj za plastičnost, prvi put nakon kasne antike. Skulpture, reljefi i velika slobodna plastika vezana

je redovito uz arhitekturu; ostvarena frontalno, arhaiski strogo, u zatvorenim linijama, lišena je osobnosti, a u obradi detalja teži shematizaciji. Slične se težnje uočavaju i kod zidnih slika i minijatura. — Umjetnički obrt u romanici (obredni predmeti, relikvijari) rabi plemenite kovine te drago kamenje, emajl i dr.

Na hrvatskome prostoru romanika je zastupljena reprezentativnim spomenicima, poglavito u jadranskim gradovima; spomenici toga doba rijetki su u kontinentalnome dijelu, gdje su osim pustošenja Mongola (1242) i tur. osvajanja (XVI. i XVII. st.) uništeni i kasnijim gradnjama, posebice u doba baroka.

Romanički su stil, osim hodočasnika, križara i trgovaca, najviše raširili benediktinci, koji u XI. st. imaju u Hrvatskoj više od 40 samostana, a prihvatili su ga crkva i mnogobrojni gradovi na obali koji postaju središta umj. života. U kontinentalnoj se Hrvatskoj nastanak najvrednijih spomeni-